

Workshop 1

Région de Bruxelles-capitale – Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Bernard Vande Castele, premier auditeur-réviseur - Cour des comptes

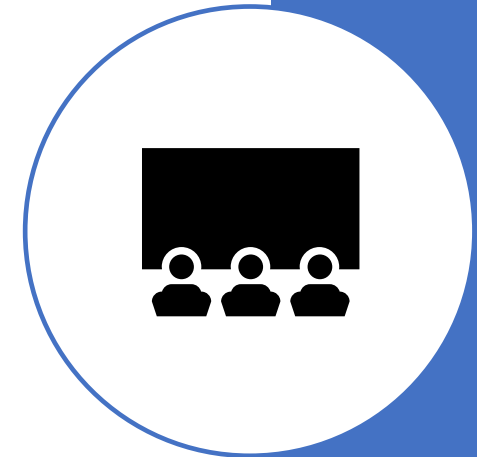
Morad El Makrini, eerste auditeur-revisor - Rekenhof

Sigrid Callebert, adjunct-kabinetschef Brussels Minister van Financiën Sven Gatz

Mark Dehoux, Directeur-generaal van het Bestuur "Brussel Financiën en Begroting" van de Gewestelijke Overheidsdienst Brussel

Modérateurs / moderatoren:

Sara Steyaert et/en **Mohammed Boumalek**, réviseurs d'entreprises

1.

**De grote lijnen van de
publieke sector in het
Brussels Hoofdstedelijk
Gewest**

**Les grandes lignes du secteur
public dans la Région de
Bruxelles-Capitale**

Cour des comptes

De grote lijnen van de publieke sector in Brussel

Dag van de publieke sector georganiseerd door het Instituut van de Bedrijfsrevisoren

5 december 2023

DE GROTE LIJNEN VAN DE PUBLIEKE SECTOR IN BRUSSEL

- **Structuur van het BHG**
- **Toestand van de overheidsfinanciën**
- **Budgettair en boekhoudkundig kader**
- **Rol en opdrachten van het Rekenhof**

STRUCTUUR VAN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

- Juridisch kader
- Bevoegdheden
- Organen

Juridisch kader

- Bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse Instellingen.
  - Oprichting van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
  - Toekenning van analoge bevoegdheden zoals die van het Vlaams en het Waals Gewest
  - Overdracht van de bevoegdheden van de agglomeratie
  - Uitoefening van de communautaire bevoegdheden via de Franse, de Vlaamse en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie
- Bijzondere wet van 16 januari 1989 betreffende de financiering van de Gemeenschappen en de Gewesten
  - Fiscale bevoegdheden
  - Toegewezen gedeelten van de opbrengst van de belasting en dotaties van de federale Staat

Bevoegdheden

- **Regionale bevoegdheden**

- Ruimtelijke ordening
- Leefmilieu en waterbeleid
- Landinrichting en natuurbehoud
- Huisvesting
- Landbouw
- Economie
- Energie
- Ondergeschikte besturen
- Werkgelegenheidsbeleid
- Openbare werken en vervoer
- Dierenwelzijn
- Beleid inzake verkeersveiligheid

- **Gemeenschapscommissies**

- Sport en subsidiëring van de gemeentelijke sportinfrastructuur
- Oprichting van programma's voor beroepsopleiding
- Cultureel erfgoed, musea en andere culturele wetenschappelijke instellingen

- **Brusselse Agglomeratie**

Organen

- **Brussels Hoofdstedelijk Parlement**
- **Regering**
- Diensten van de regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
- Autonome bestuursinstellingen (ABI)
  - van 1ste categorie:
    - GAN, BPB, LB, BPV, CIBG, BGHGT, Innoviris, DBDMH
  - van 2^e categorie:
    - BAOB, Actiris, Parkeeragentschap, BDBO, Brugel, Brupartners, Brusoc, Citeo, BWF, WFBHG, Iristeam, Haven, BGHM, MIVB, Visit.brussels
- Andere instellingen van S.1312 (sector van de overheidsbesturen)

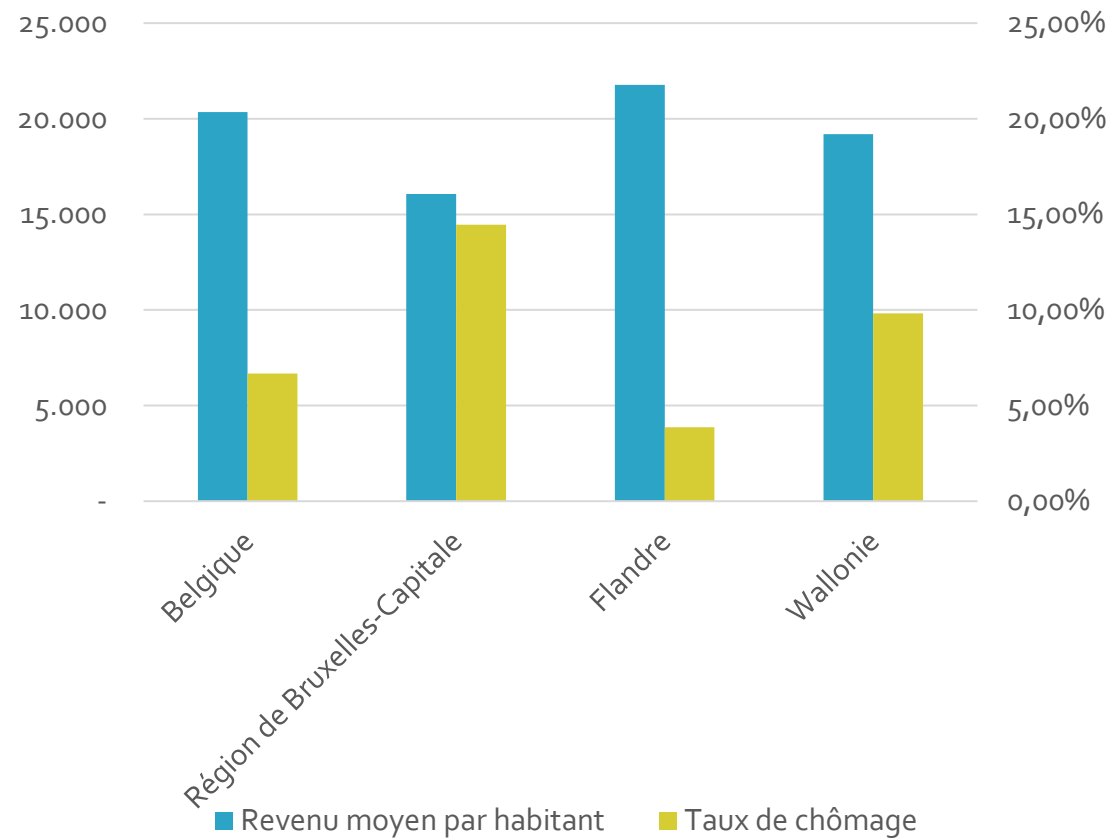
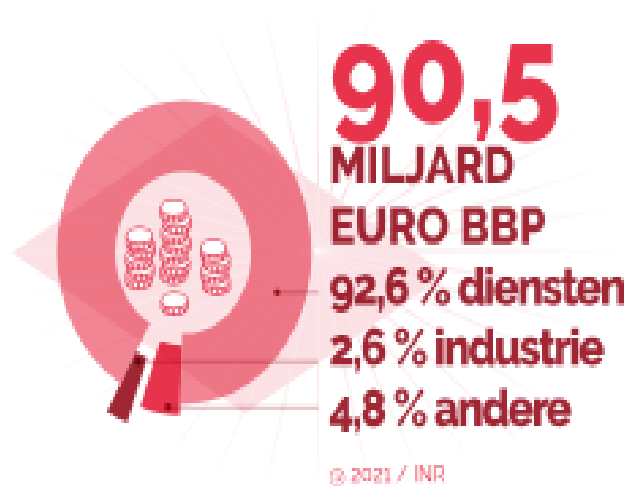

TOESTAND VAN DE OVERHEIDSFINANCIËN VAN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

- Socio-economische indicatoren
- Financiering
- Structuur van de ontvangsten
- Structuur van de uitgaven
- Vorderingsaldo
- Schuld

Socio-economische indicatoren

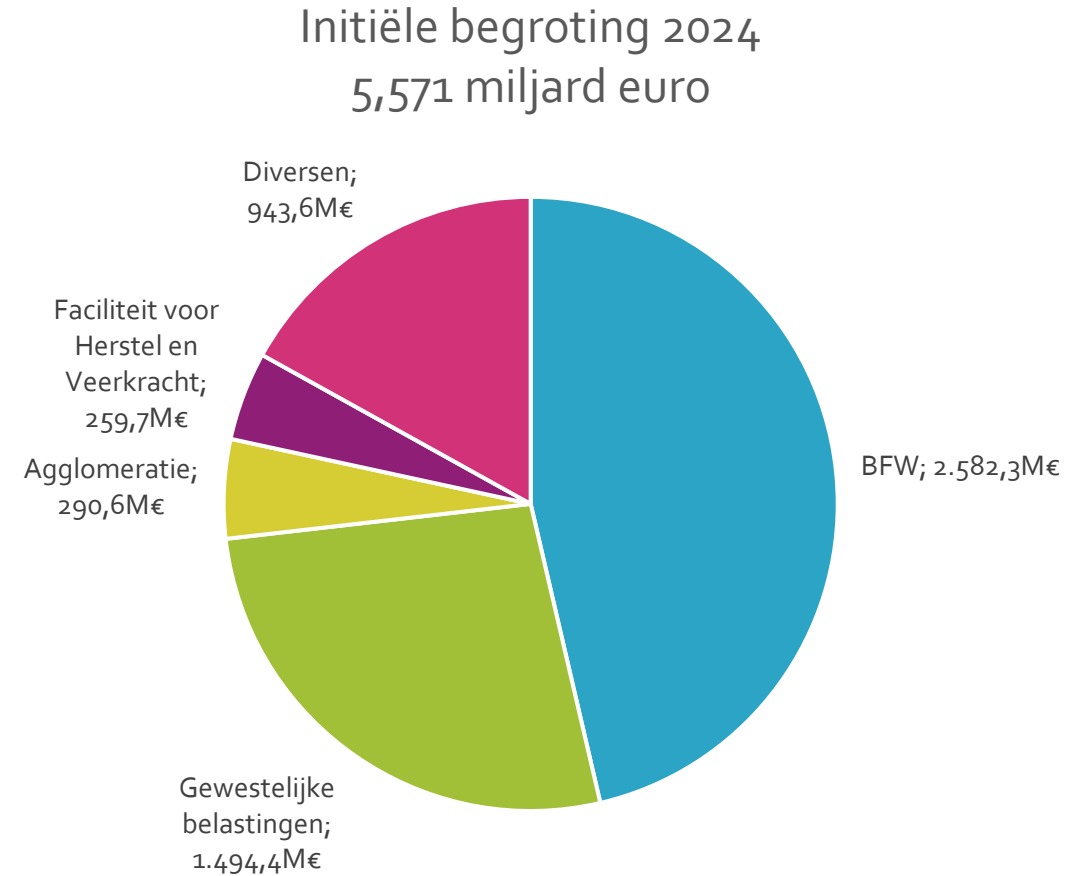
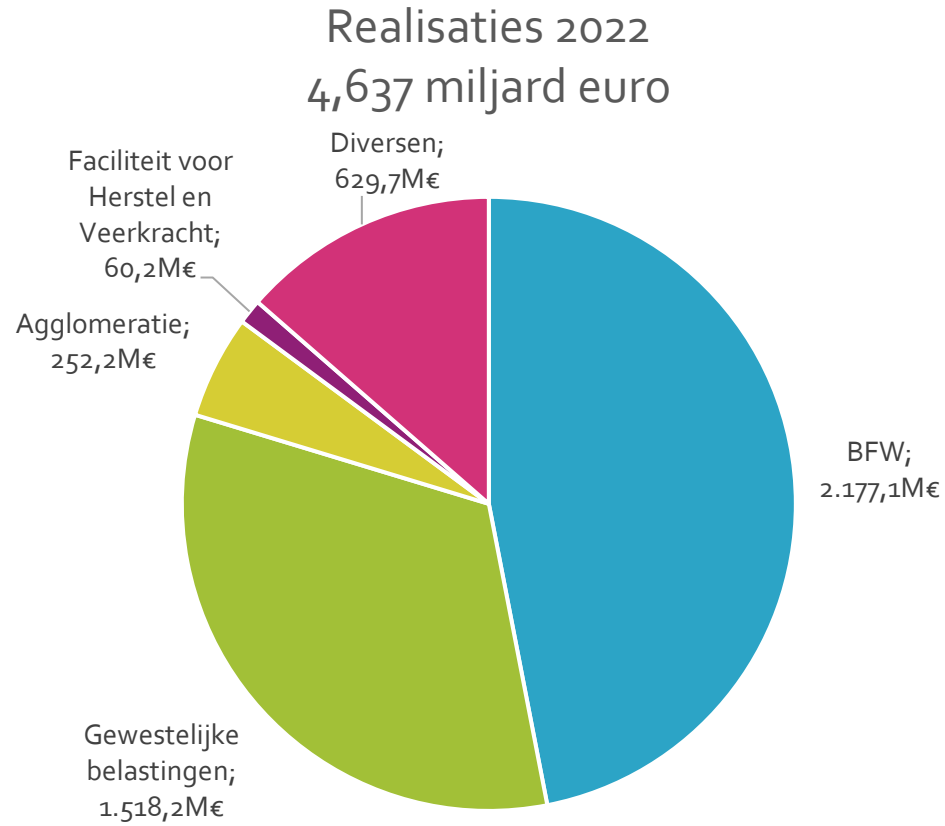

Financiering

- **Gewestelijke belastingen**
  - Gewestelijke PB (opcentiemen)
  - Belasting spelen en weddenschappen
  - Belasting automatische ontspanningstoestellen
  - Openingsbelasting slijterijen gegiste dranken
  - Rechten van successie en van overgang bij overlijden
  - Onroerende voorheffing
  - Registratierechten op de overdrachten ten bezwarende titel van onroerende goederen
  - Verkeersbelasting op de autovoertuigen
- **Toegewezen gedeelten van de belastingopbrengst**
  - Personenbelasting (inbegrepen mechanisme van nationale solidariteit)
  - Belasting over de toegevoegde waarde
- **Dotaties van de federale Staat**
  - Kosten gewestelijke belastingen
  - Stad Brussel
  - Internationale ambtenaren
  - Taalpremies
  - Mobiliteit
  - Europese toppen
  - Specifieke uitgaven
  - Dode hand
- **Andere financiering**
  - Pendelaars (betaald door de gewesten)
  - Beliris (Begroting federale Staat)
- **Eigen ontvangsten**
  - Gewestenschuld
  - Andere ontvangsten

Ontvangsten

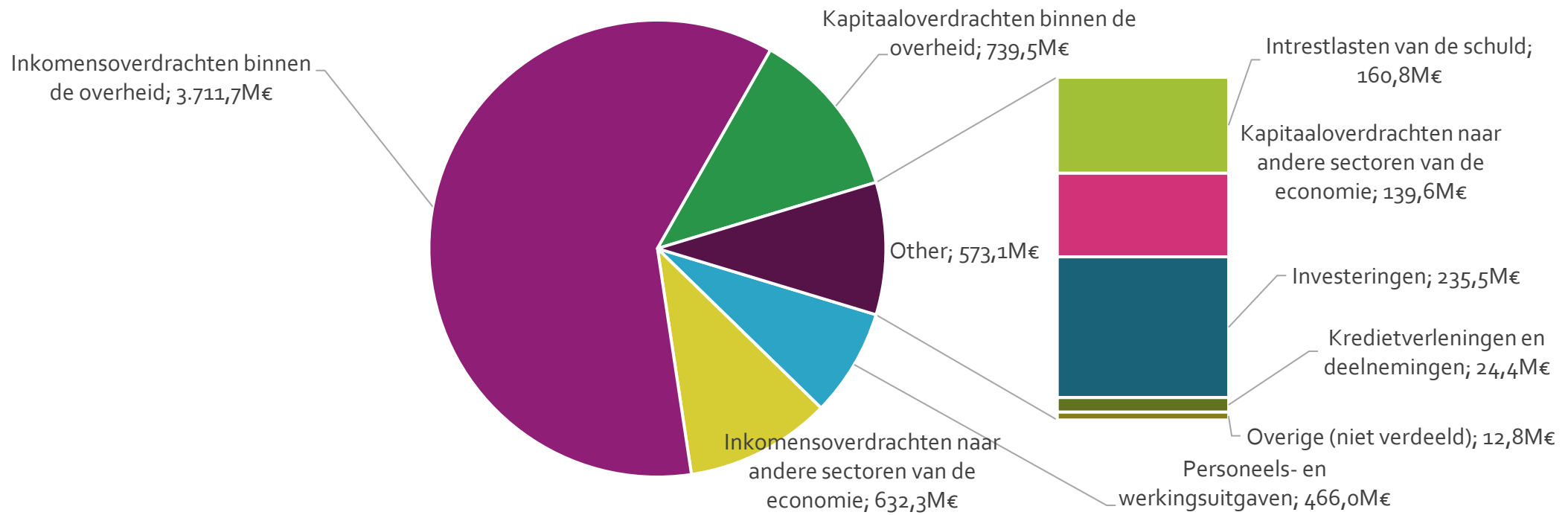
(Zonder het fonds voor het schuldbeheer en zonder de opbrengsten van leningen > 1 jaar)

Uitgaven

Vereffeningen volgens de economische classificatie

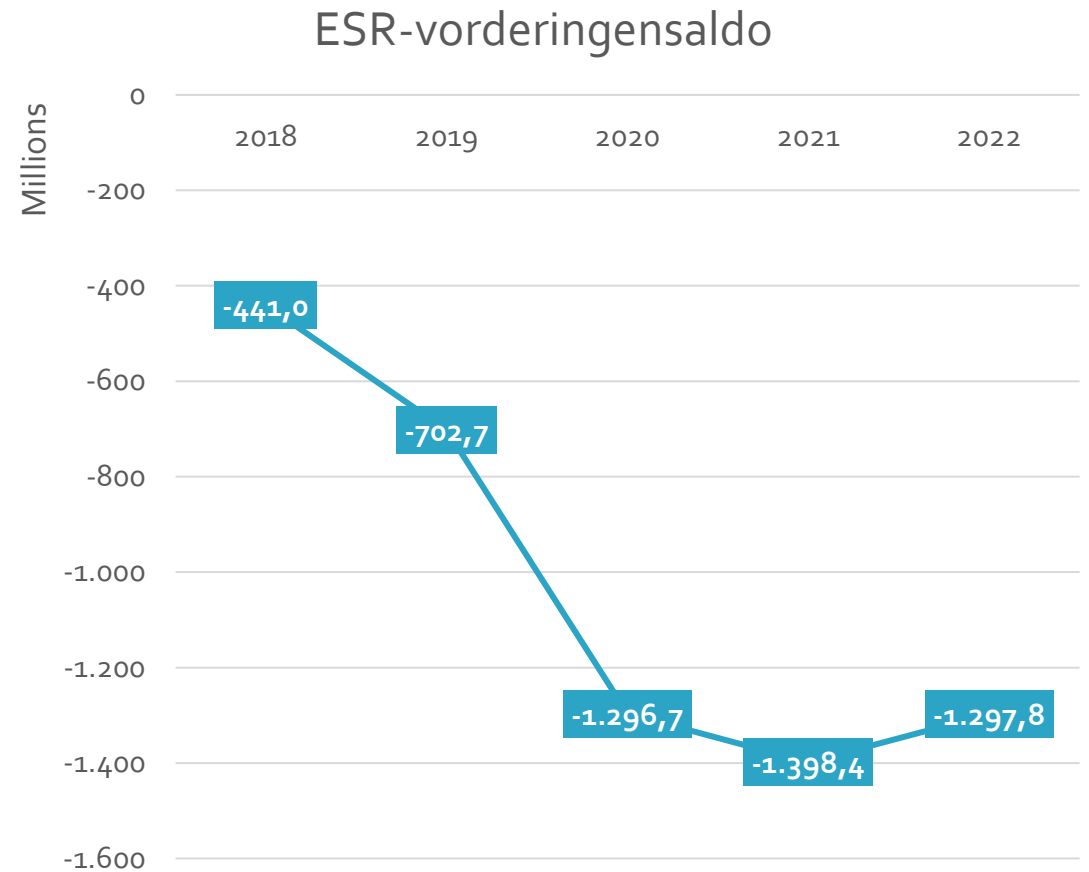
Realisaties 2022
6,123 miljard euro

Vorderingensaldo

- ESR-vorderingensaldo van de gewestelijke entiteit (zonder correctie gewestelijke opcentiemen):

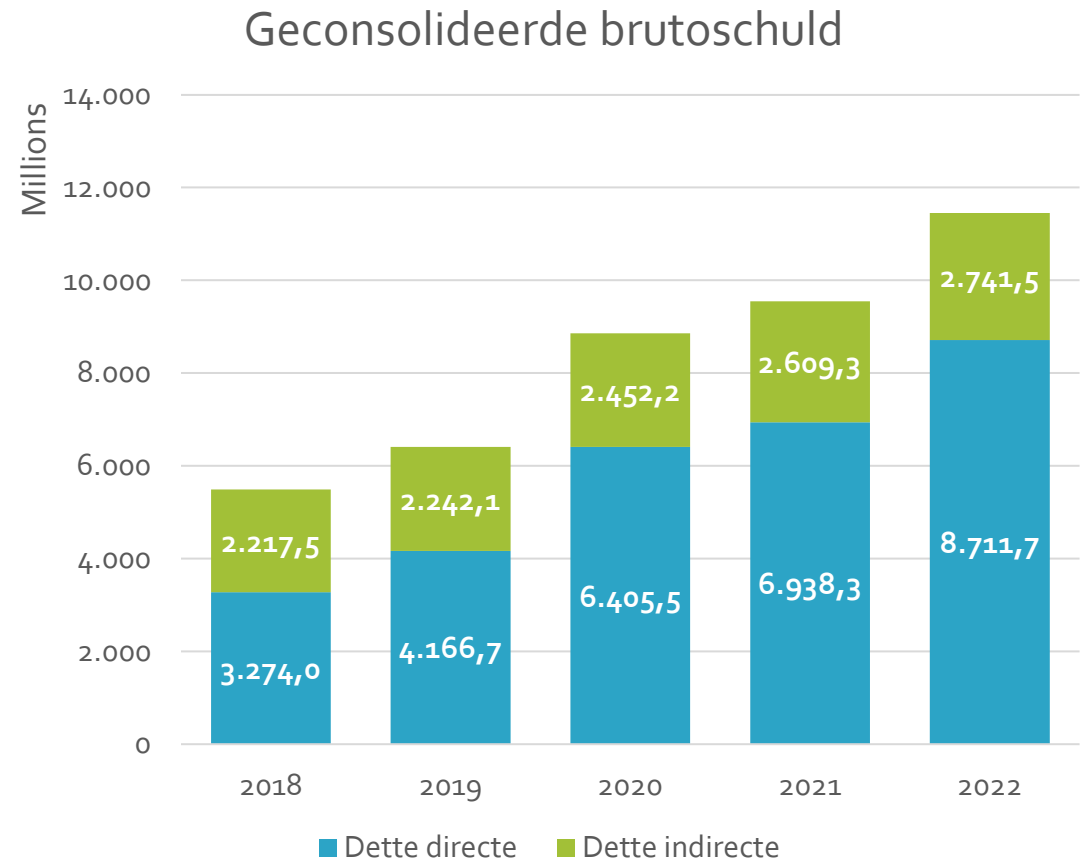
-1.297,8 miljoen euro
op 31 december 2022

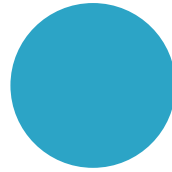

Schuld

- Geconsolideerde brutoschuld van de gewestelijke entiteit:
11.453,2 miljoen euro
op 31 december 2022

- Ratio $\frac{\text{Geconsolideerde brutoschuld}}{\text{Totale ontvangsten}}$:
203,3 %
op 31 december 2022

BUDGETTAIR EN BOEKHOUDKUNDIG KADER

- Juridisch kader
- Algemene boekhouding
- Begrotingsboekhouding

Budgettair en boekhoudkundig kader

- **Wet houdende algemene bepalingen:** Wet van 16 mei 2003 tot vaststelling van de algemene bepalingen die gelden voor de begrotingen, de controle op de subsidies en voor de boekhouding van de gemeenschappen en de gewesten, alsook voor de organisatie van de controle door het Rekenhof
- **Koninklijk uitvoeringsbesluit:** Koninklijk besluit tot vaststelling van het boekhoudplan van toepassing op de federale Staat en op de gemeenschappen, de gewesten en de gemeenschappelijke gemeenschapscommissie
- **OOBBC:** Organieke ordonnantie houdende de bepalingen die van toepassing zijn op de begroting, de boekhouding en de controle
- Budgettaire bijbepalingen
- Budgettaire omzendbrieven

Samenstelling van de algemene rekening

- Jaarrekening
  - Balans op 31 december
  - Resultatenrekening
  - Samenvattende rekening van de begrotingsverrichtingen van het jaar
  - Bijlage
- Uitvoeringsrekening van de begroting

Algemene boekhouding

- Wettelijke referenties
  - Wet houdende algemene bepalingen, art. 6
  - OOBBC, art. 32, art 35
- *ART 32 De algemene boekhouding wordt gevoerd volgens de gebruikelijke regels van het dubbel boekhouden*
- *Art. 35 Conform artikel 8 van de voornoemde wet van 16 mei 2003 wordt de begrotingsboekhouding op geïntegreerde wijze in relatie met de algemene boekhouding gevoerd. Ze moet een permanente opvolging mogelijk maken van de begrotingsuitvoering van elke boekhoudkundige entiteit.*

Vastgestelde rechten

- Wettelijke referenties
  - Koninklijk besluit, art. 19
  - OOBBC, art. 37
- *Een recht wordt vastgesteld als volgende voorwaarden worden vervuld:*
  - het **bedrag** ervan is nauwkeurig **vastgesteld**;
  - de **identiteit** van de schuldenaar of de schuldeiser is bepaalbaar;
  - er is een **verplichting tot betaling**;
    - N.B.: De prestaties werden uitgevoerd EN aanvaard; er bestaat een overeenkomst met een betaalkalender
  - de boekhoudkundige entiteit bezit een **verantwoordingsstuk**.
    - N.B.: Niet noodzakelijk een factuur (bestelbon + leveringsbon + ontvangstbon; intern document)

Droit budgétaire

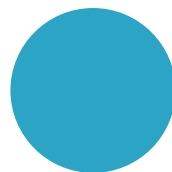
- Budget :
  - Acte par lequel une assemblée législative (Parlement) **prévoit** et **autorise** les recettes et dépenses que peut réaliser un pouvoir exécutif (Gouvernement) pendant une période de temps
  - Acte **politique**, **économique** et de **gestion**
- Principes budgétaires :
  - **Légalité** (publicité) : autorité budgétaire du Parlement, primauté du législatif sur l'exécutif, acte public (notamment publicité des débats)
  - **Unité** : Exposé général + BVM + BGD, mise en concurrence des dépenses
  - **Spécialité** : répartition ventilée (qui fait quoi et comment) et non enveloppe globale afin de permettre le contrôle du Parlement
  - **Universalité** : pas de compensation (budget brut), unité de caisse, non-affectation
  - **Annualité** : vote du budget chaque année, durée du budget = 1 année

Recettes budgétaires

Étape	Document	Crédits budgétaires	Exécution budgétaire	Comptabilité générale
Prévision de la recette	Projet de budget présenté par le Gouvernement	X		
Vote du budget par le Parlement	Ordonnance contenant le budget des voies et moyens	X		
Le cas échéant, réalisation effective des prestations convenues				
Constatation du droit	Facture, demande de subside, établissement du rôle de la taxe		X	X
Ordonnancement	Ordre de recouvrement établi par l'ordonnateur			
Recouvrement	Extrait de compte bancaire, livre de caisse			X

Dépenses budgétaires

Étape	Document	Crédits budgétaires	Exécution budgétaire	Comptabilité générale
Prévision de la dépense	Projet de budget présenté par le Gouvernement	CE + CL		
Vote du budget par le Parlement	Ordonnance contenant le budget général des dépenses	CE + CL		
Engagement	Bon de commande, promesse de subside, contrat (pluri)annuel		CE	
Le cas échéant, réalisation effective des prestations convenues par le fournisseur ou l'entité subsidiée				
Liquidation	Facture, demande de subside, avertissement-extrait de rôle		CL	X
Ordonnancement	Ordre de payer de l'ordonnateur au comptable-trésorier			
Paiement	Extrait de compte bancaire, Livre de caisse			X

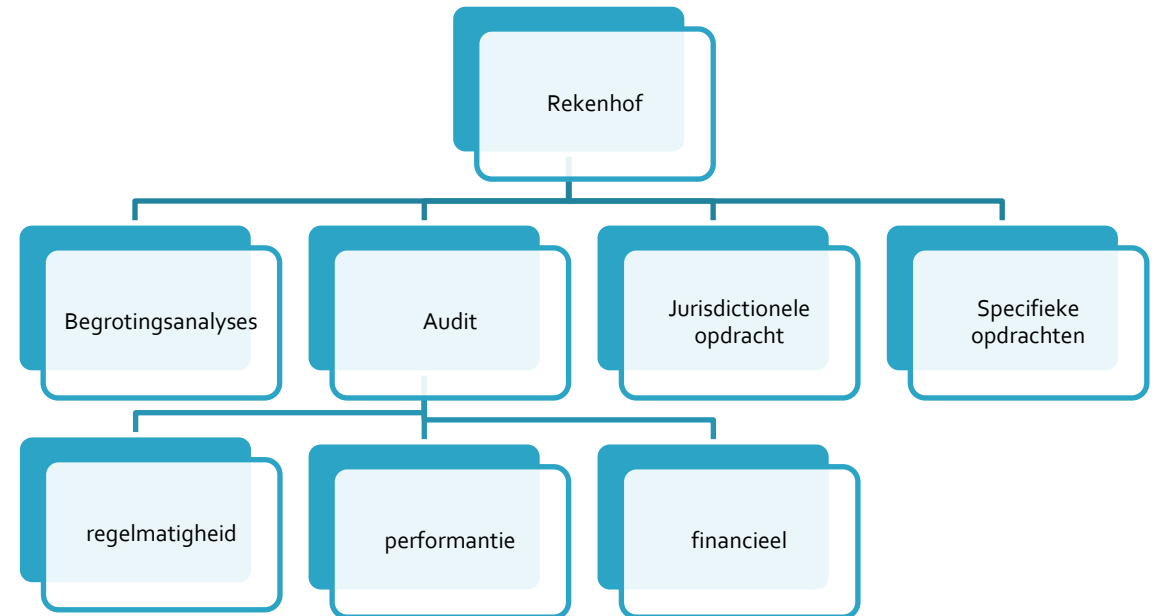
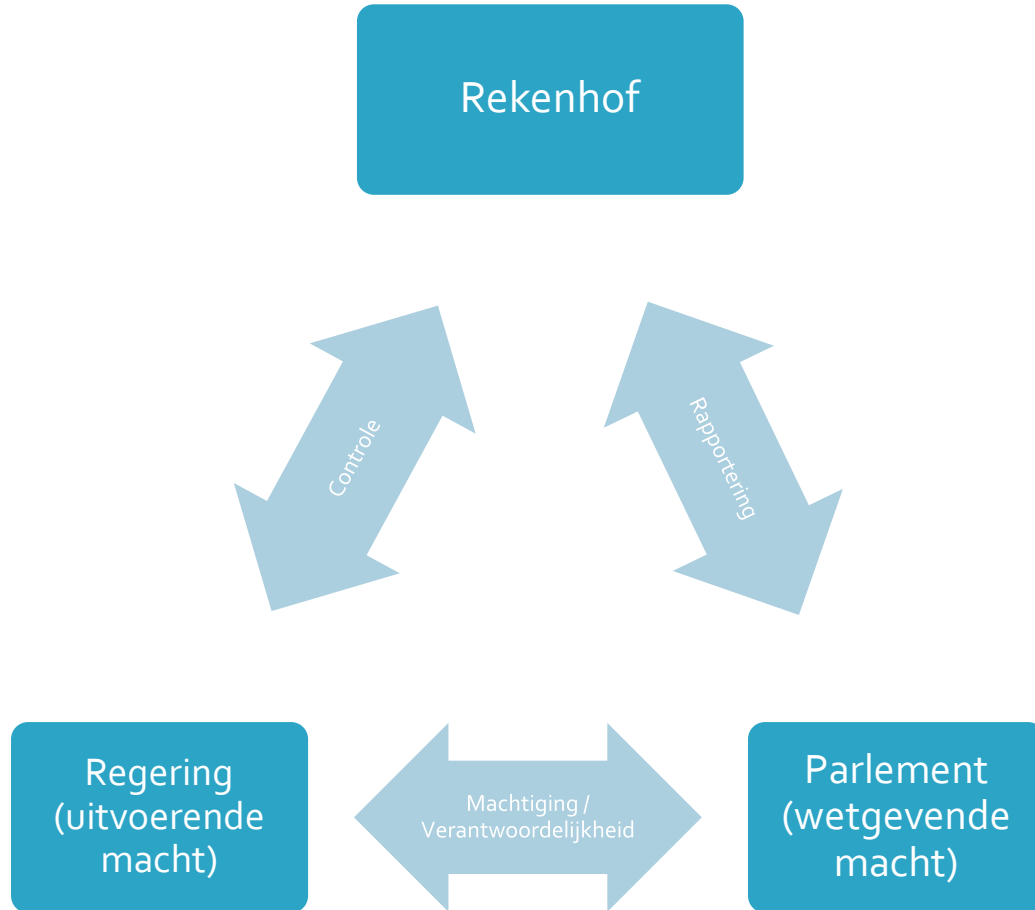

ROL EN OPDRACHTEN VAN HET REKENHOF

- Grondwettelijke opdrachten
- Resultaten van de certificering in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Het Rekenhof

Gerealiseerde opdrachten Rekenhof 2023 BHG

- **Financiële audits**

28ste boek van opmerkingen

Certificering ABI's 22

Controle andere organisaties

Begrotingscontrole

- **Thematische audits**

Beleid voor de preventie en bestrijding van verslavingen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

- **Onderzoeken in opdracht van het Parlement**
(eventueel in opdracht van de Regering)

Advies ontwerp OOBCC

Principales missions réalisées par la Cour en 2023 RBC

- **Audits financiers**

Cahier d'observation 28°

Certification OAA 22

Contrôle d'organismes

Analyse budgétaire

- **Audits thématiques**

Politique de prévention et de lutte contre les assuétudes en Région de Bruxelles-Capitale

Rapport et analyse à la demande du parlement
(éventuellement du gouvernement)

Analyse du projet de nouvelle OOBCC

Certificering van de algemene rekeningen 2022

Instelling	Oordeel
Consolidatie	Onthouding

DBHR	Onthouding
------	------------

ABI 1	Oordeel
CIBG	Met voorbehoud**
DBDMH	Onthouding
BGHGT	Zonder voorbehoud
LM	Met voorbehoud**
GAN	Met voorbehoud*
Innoviris	Met voorbehoud
BPB	Met voorbehoud
BPV	Zonder voorbehoud

ABI 2	Oordeel
Actiris	Zonder voorbehoud
ESRBHG	Met voorbehoud
BWF	Zonder voorbehoud*
MIVB en Citeo	Zonder voorbehoud*
Brugel	Met voorbehoud
Iristeam	Zonder voorbehoud*
Parkeeragentschap	Met voorbehoud**
Haven	Met voorbehoud**
BGHM	Met voorbehoud
WFBHG	Zonder voorbehoud
Brusoc	Zonder voorbehoud
Visit.Brussels	Zonder voorbehoud
BAOB	Zonder voorbehoud

Voorstelling van de controle-actoren

**Instituut van de
Bedrijfsrevisoren**

Rol van de bedrijfsrevisor

Bedrijfsrevisor als controle-actor binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (BHG).

We maken een onderscheid tussen:

- **Commissaris**

Entiteiten die vallen onder de toepassing van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en die voldoen aan de criteria stellen een commissaris aan (art. 3:72, 1° WVV)

- De rol van commissaris kan worden uitgevoerd binnen een college

Rol van de bedrijfsrevisor

Indien er geen commissaris dient aangesteld overeenkomstig de bepalingen van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen kan alsnog een bedrijfsrevisor worden aangesteld voor de audit van de jaarrekening. Dit kan door:

- Specifiek toepasselijk wettelijk kader of statuten
- Een beslissing van het Beheersorgaan

Rol van de bedrijfsrevisor

De opdracht van de bedrijfsrevisor kan, naast een opdracht als commissaris (ISA 700) bestaan uit:

- **Contractuele audit (ISA 800)**
  - Full audit – redelijke mate van zekerheid
  - Historische financiële informatie
- **Beperkt nazicht (ISRE2410)**
  - Beperkte mate van zekerheid
  - Historische financiële informatie

Rol van de bedrijfsrevisor

- **Agreed upon procedures (AUP – ISRS 4400)**
  - Geen zekerheid
  - Uitvoeren van procedures door de partijen overeengekomen.

Voorstelling van de controle-actoren

**Gewestelijke Overheidsdienst
Brussel**

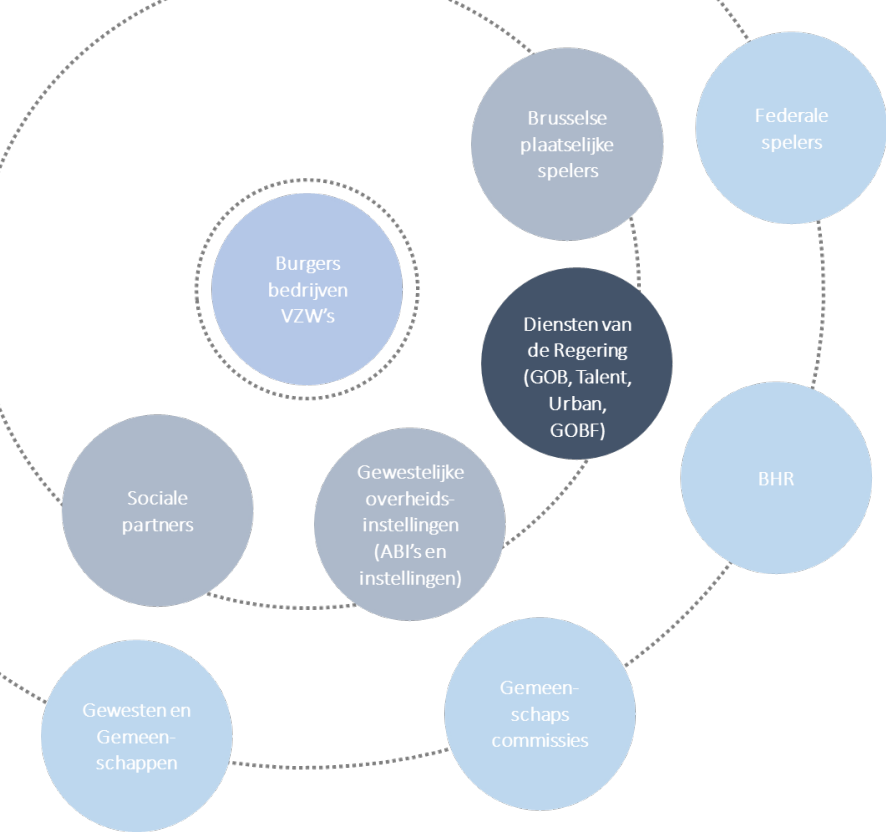

PROJET OPTIMIST

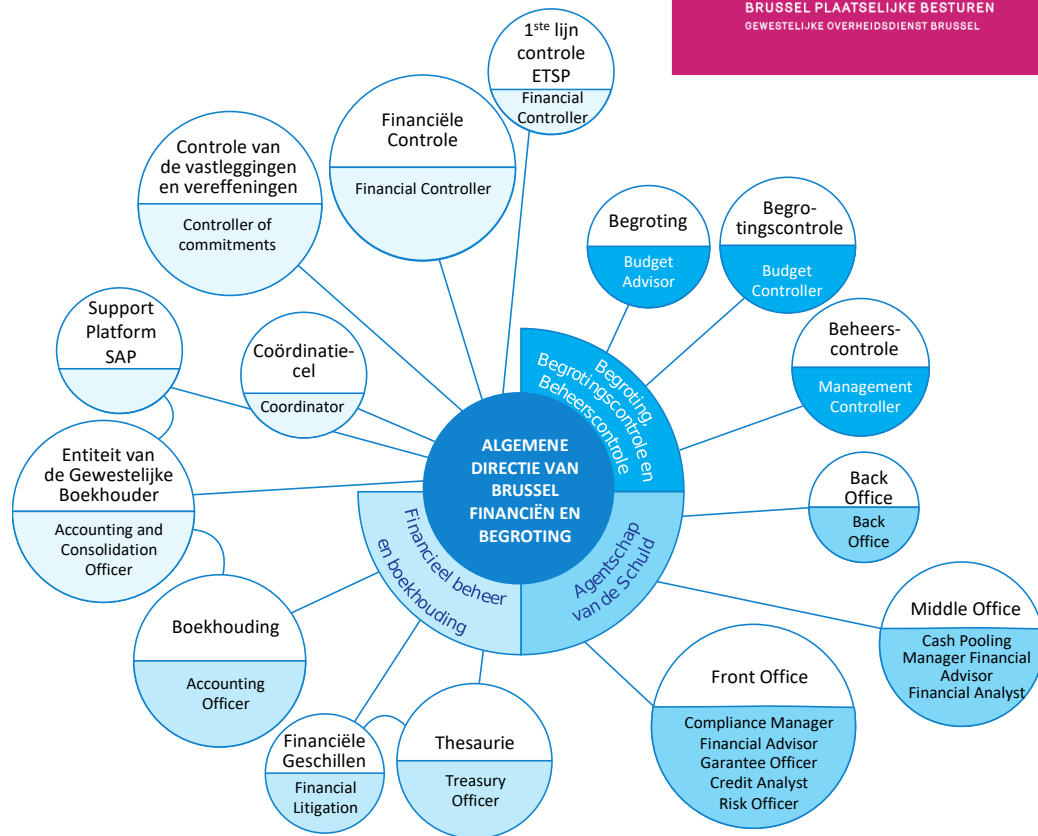
Dag van de Publieke Sector

5 december 2023

Gewestelijke Overheidsdienst Brussel

2.

**Een stap naar een
gecoördineerde audit**

**En route vers un audit
coordonné**

PROJET OPTIMIST

La poursuite de finances publiques saines et
soutenables

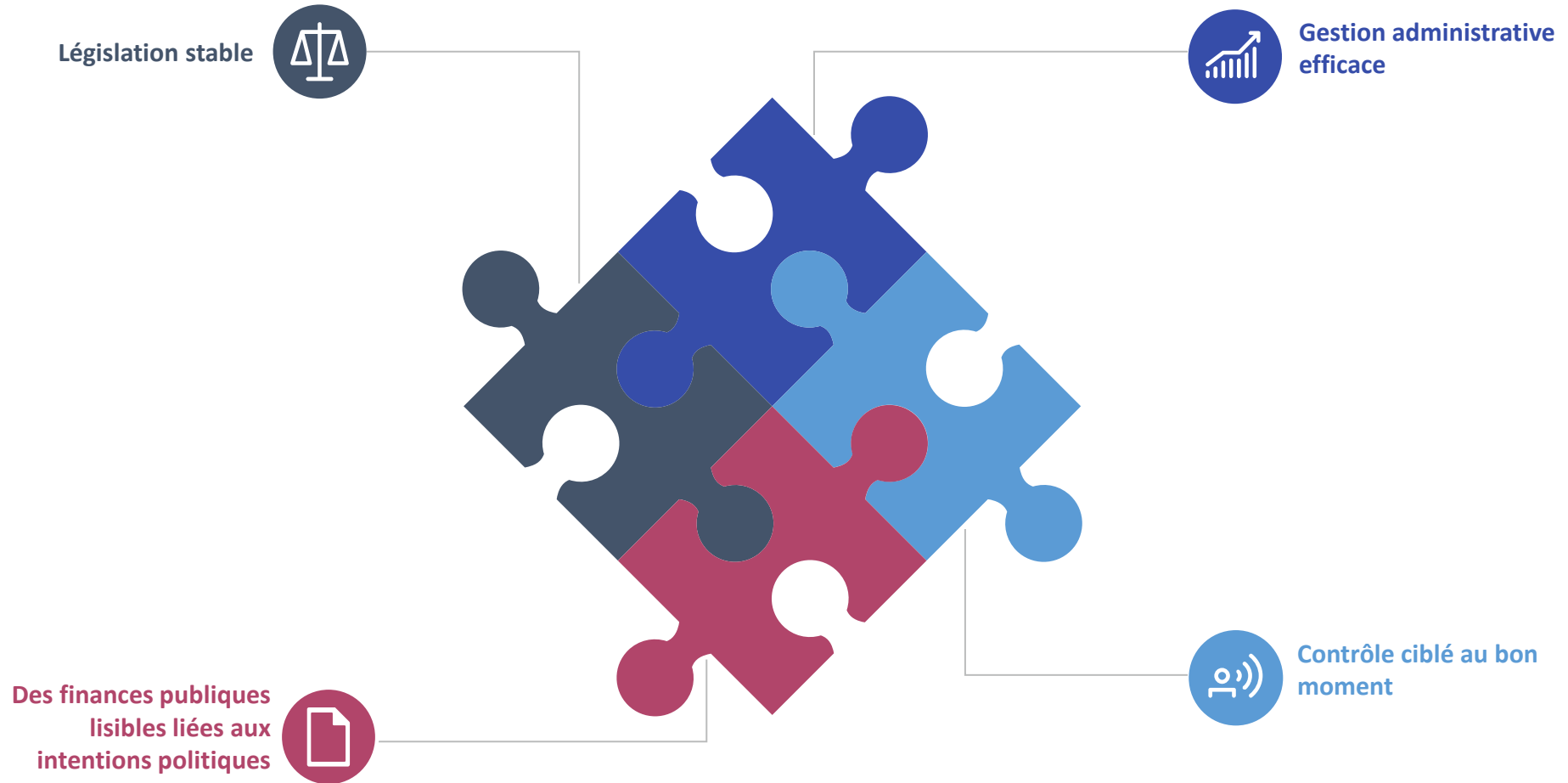
Journée du secteur public

5 décembre 2023

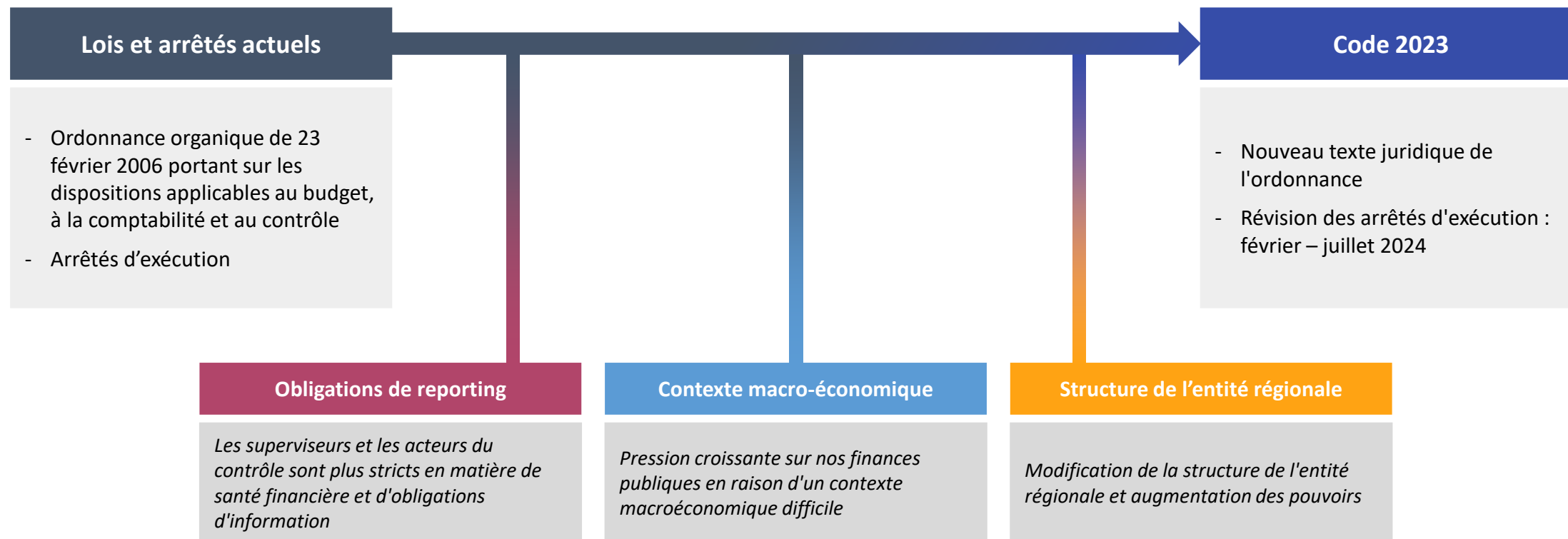
La poursuite de finances publiques saines et soutenables

En tant que gouvernement régional, nous devons relever au mieux les défis budgétaires futurs en nous concentrant sur les points suivants:

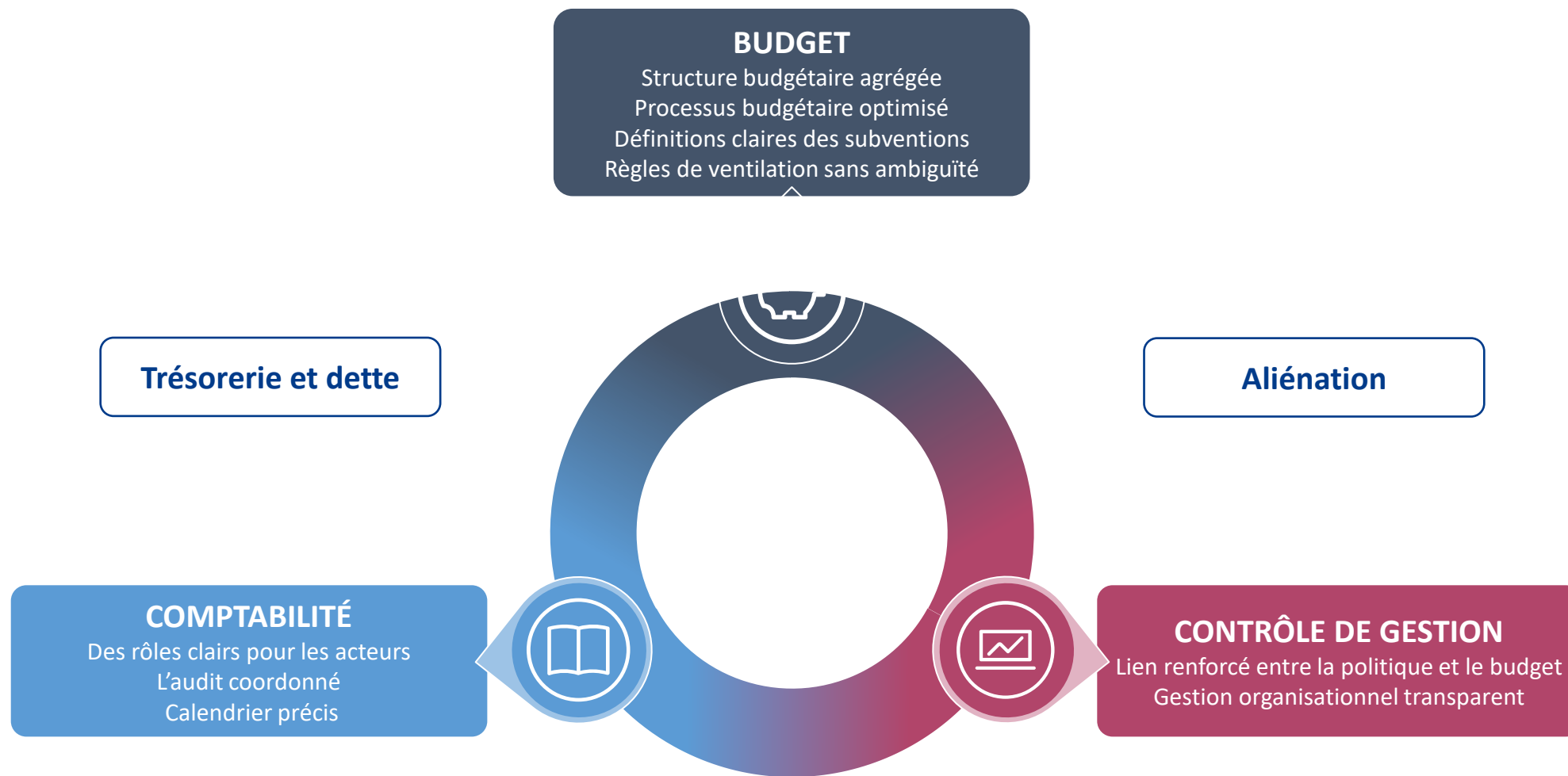
Les finances publiques de la Région de Bruxelles-Capitale sont sous pression

Le contexte juridique actuel est confronté à plusieurs défis:

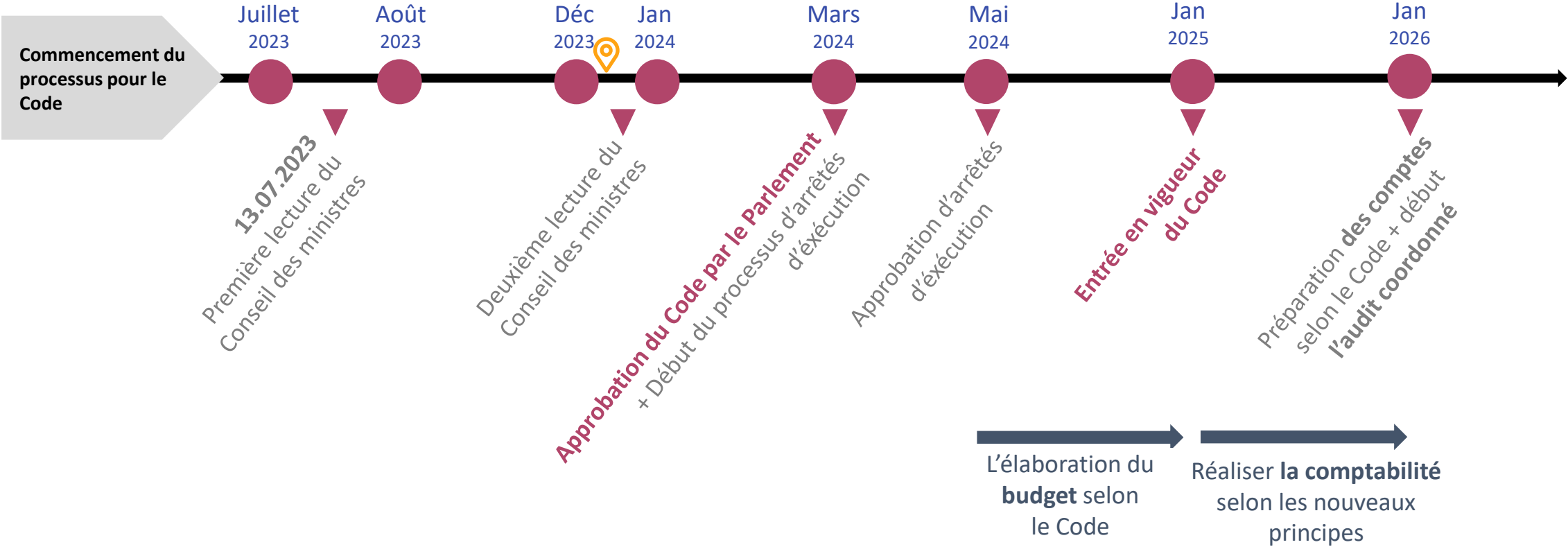
Changements proposés pour atteindre les objectifs d'optimist

Nouveau texte juridique axé sur trois thèmes:

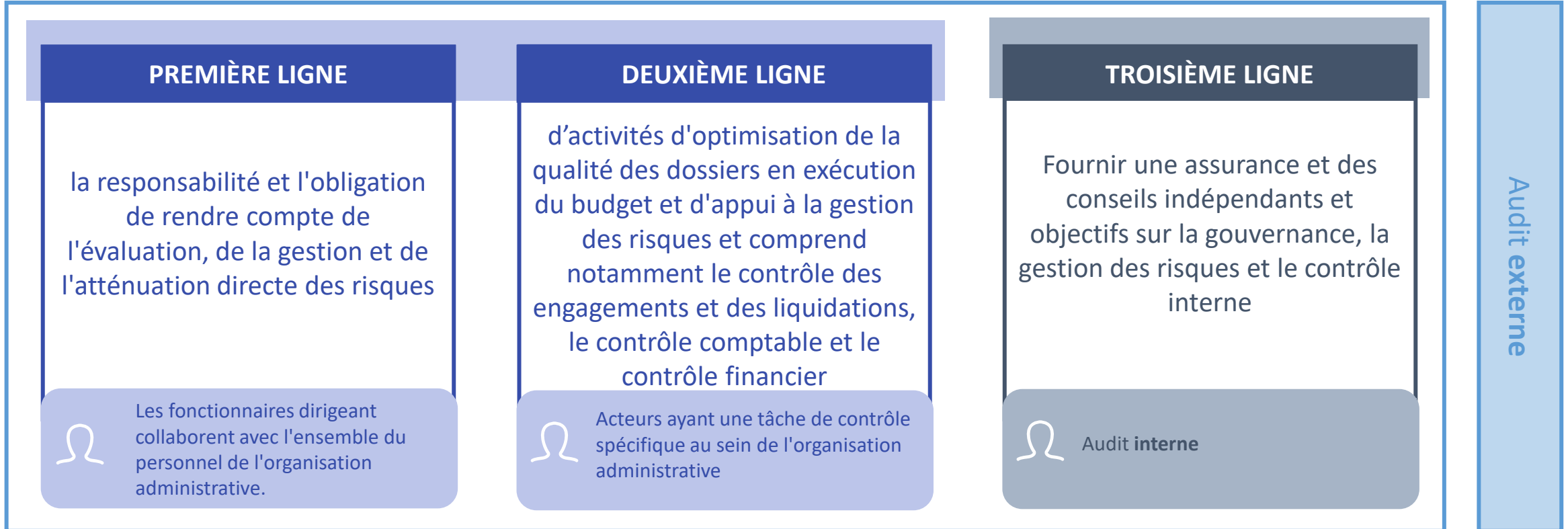

Planification du Code des finances de la région de Bruxelles

Contrôle mis en avant

Structure organisationnelle permettant de mener à bien les tâches de gestion et de contrôle des risques

Modèle de trois lignes

Audit interne

TROISIÈME LIGNE

Donner une assurance indépendante et objective pour toute question ayant trait à l'atteinte des objectifs.

Audit interne

Cadre explicite dans le code

Applicable à tous les SPRB et OAA sous le champ d'application du code (possibilité de recours à l'audit interne SPRB en l'absence d'audit propre)

Audits thématiques - échange d'informations entre le comité d'audit interne et la Cour des comptes

Un représentant de la Cour des Comptes et l'Inspection de Finances siègent au comité d'audit.

Audit externe – audit coordonné

Assurance externe

Les auditeurs externes sont chargés d'exprimer une opinion sur la sincérité (exactitude dans un certain degré d'importance) des états financiers conformément à certaines normes comptables.

Audit externe

Dans un cadre explicite

Pour les OAA 2: il y a un reviseur d'entreprise et un auditeur de la Cour des Comptes

Certification

Auditeurs de la Cour des Comptes et auditeurs de l'IRE

